

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Bülent ÖZ¹

<https://orcid.org/0000-0001-8756-5386>

İsa KILIÇ^{2*}

<https://orcid.org/0000-0001-7406-2245>

Seda ARSLAN³

<https://orcid.org/0000-0002-8731-8294>

¹ Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

² İskenderun Teknik Üniversitesi, İskenderun Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü

³ İskenderun Teknik Üniversitesi, Havacılık ve Uzun Bilimleri Fakültesi, Havacılık Yönetimi Bölümü

*Sorumlu yazar: isa.kilic@iste.edu.tr

Özet

İşletmelerin nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılayan en önemli kurumların başında Meslek Yüksekokulları (MYO) gelmektedir. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilere; dört yarıyıl boyunca teknik, sosyal ve sağlık alanlarında ihtiyaç duyacağı teorik ve uygulamalı bilgiler verilmektedir. Ticari işletmelerde, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) veya Yeminli Mali Müşavir (YMM) bürolarında çalışan muhasebe ara elemanları, çoğunlukla MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı mezunlarından oluşmaktadır. Bu program öğrencilerinin, müfredat kapsamında almış oldukları teorik bilgileri uygulayabilecekleri zorunlu staj dönemi bulunmaktadır. Bu çalışma, Muhasebe ve Vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesi ve sonrası düşüncelerinin belirlenip karşılaştırılması, varsa staj sürecinin iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda İskenderun Teknik Üniversitesi bünyesinde bulunan MYO'larında öğrenim gören Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerine, 2019 yılı Mayıs ayında staj öncesi ve 2019 yılı Eylül ayında staj sonrası düşüncelerini belirlemeye yönelik bir anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; staj öncesinde muhasebe derslerini seven öğrencilerin stajın kendilerine muhasebe sürecini başından sonuna kadar izleme imkânı sunacağına inandıklarına, staj sonrasında ise stajın öğrencilere mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmelerine katkı sağladığına dair bulgular elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Staj

JEL Kodları: I230, M410, M59

Comparison of pre- and post - internship thought of associate degree students studying in accounting and taxation: The Case Of İskenderun Technical University

Abstract

Vocational Schools are one of the most important institutions that meet the qualified intermediate staff needs of enterprises. To the students studying in these schools; During four semesters, the theoretical and applied information that will be needed in the fields of technical, social and health are given. Accounting intermediaries working in commercial enterprises, in the offices of Certified Public Accountant or Certified Public Accountant, mostly consist of graduates of vocational school accounting and tax applications program. There is a compulsory internship period in which students of this program can apply the theoretical knowledge they have received within the scope of the curriculum. This study aims to determine and compare the pre- and post-internship thoughts of associate degree students studying in the field of Accounting and Tax, and to contribute to the improvement of the internship process, if any. For this purpose, a questionnaire form was applied to the students of the Accounting and Tax Applications program studying at vocational schools within the body of İskenderun Technical University, to determine their thoughts before the internship in May 2019 and after the internship in September 2019. According to the research results; Findings were obtained that the students who liked the accounting courses before the internship believed that the internship would provide them with the opportunity to monitor the accounting process from the beginning to the end, and that the internship contributed to the students to learn the thoughts of the professionals about the future of the profession after the internship.

Keywords: Vocational School, Accounting and Tax Applications, Internship

JEL Codes: I230, M410, M59

Giriş

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi ve hizmet sektörlerinde karşılaştıkları önemli sorunlardan birisi, vasıflı ara eleman eksikliğidir. Gelişmiş ülkeler, bu eksikliği karşılayan mesleki ve teknik eğitim kurumlarına daha fazla önem vermektedirler. Özellikle birçok gelişmiş ülkede ekonomik kalkınmanın itici gücü, bu kurumlarda yetiştirilmiş ara elemanlar olmuştur (Büte, 2010). Ülkemizde hem teknik hem de sosyal programlar olmak üzere ara eleman ihtiyaçları genel itibarıyla meslek yüksekokulları tarafından karşılanmaktadır. Meslek Yüksekokulları, mesleki eğitim veren ve uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Eğitim süresi 2 yıldır ve mezun olan öğrencilere, bağlı bulunduğu üniversiteden ön lisans derecesinde diploma verilmektedir (www.mevzuat.gov.tr). Ülkemizde, önlisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokulları programlarının herhangi birisinden mezun olabilmek için o müfredattaki tüm dersleri vermekle birlikte bazı üniversitelerde 1. sınıftan bazılarında da 2. sınıftan sonra 30 iş günü staj yapmaları zorunludur.

Staj; kurumsal anlamda bir meslek bilgisine sahip olan kişilerin, almış oldukları akademik bilgileri kendi yaşamında kullanma ve deneme, edindiği bilgileri yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimi şeklinde tanımlanabilir (Çetin, 2005). Çeşitli alanlarda verilmiş olan mesleki eğitimler ile işletmelerin ara eleman ihtiyacını karşılamayı hedefleyen MYO'lardaki programlardan biri de, ön muhasebe elemanı ihtiyacını karşılayan muhasebe ve vergi uygulamaları programıdır. Nitekim, muhasebe ve vergi bölümü ön lisans mezunları, aldıkları iki yıllık eğitimlerle uzun yıllardan beri ülkemiz işletmelerinin ön muhasebe elemanı ihtiyacını karşılamış ve karşılamaya da devam etmektedir (Otlu, vd.2012). Muhasebe eğitiminin amacına ulaşabilmesi, öğrencilere muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanında uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerin de kazandırılmasına bağlıdır. Bu nedenle iş hayatına uyum sağlamak ve mesleki tecrübe kazanmak açısından staj, muhasebe eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ayrıca programdan mezun olabilmek için öğrencilerin, 30 iş günü staj yapma zorunluluğu vardır (Demir, 2012)

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında Okuyan Öğrenciler (Demir, 2015);

- Özel sektörde faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe birimlerinde,
- Kamu sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe birimlerinde,
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik bürolarında,
- Yeminli Mali Müşavirler'in bürolarında,
- Bankaların ilgili birimlerinde
- Yerel yönetimlerin ilgili birimlerinde, staj yapmaktadırlar.

Alanyazın incelemesi

Karacan ve Karacan (2004), yaptıkları çalışmalarında meslek yüksekokullarında uygulanan staj programları hakkında yapılan araştırma ile öğrencilerin staj hakkındaki fikirleri, düşünceleri ve önerilerinin tespit edilmesi, bu sonuçlar doğrultusunda kimi çözüm ve öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Hereke ilçesinde yer alan Kocaeli Üniversitesi Ömer İsmet Uzunyol MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerini kapsayan bir anket yöntemi uygulanarak yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin, katıldıkları staj programının kendilerine tecrübe kazandıracağına inandıkları, staj yerinin belirlenmesinde ikamet bölgesine yakın olmaya kıyasla tecrübe kazanma faktörünü daha önemli gördükleri tespit edilmiştir. Stajı, mesleği yakından tanıma olanağı olarak görme imkânı ve teorik bilgilerle uygulamanın karşılaştırılması olarak değerlendiren öğrencilerin sayısının fazla olduğu da araştırmadan elde edilen ve stajın öğrenciler tarafından olumlu görüldüğünü ortaya koyan bir diğer sonuçtur

Tugay ve Ömürbek (2014), Meslek Yüksekokullarının Muhasebe Programlarında verilen meslek derslerinin uygulamada kullanım düzeyleri ile yeterlilik düzeylerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarının muhasebe programlarından mezun olan ve serbest muhasebecilik faaliyetinde bulunan ya da muhasebecilik stajını başlatmış stajyerleri kapsamakta olup bir anket yöntemi ile yapılmıştır. Ticari belgeler, maliyet muhasebesi, Türk vergi sistemi, genel muhasebe ve iş ve sosyal güvenlik hukuku derslerinin uygulamada kullanılma düzeylerinin yüksek olduğu tespitine varılmıştır.

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Demir (2015), tarafından yapılan Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri başlıklı çalışmada; meslek yüksekokullarında yer alan muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında okuyan öğrenciler için staj, mesleki gelişimde ve iş ortamını tanımada önemli katkılar sağlamaktadır. Öğrencilerin staj öncesi stajın önemi ve gerekliliği konusunda bilgilendirilmesinin staj döneminin verimli geçmesi açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Tektaş vd. (2016) Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nun, Giyim Üretim Teknolojisi, Elektronik Teknolojisi ile Elektrik programlarında öğrenim gören öğrencilerin staj süresince karşılaştıkları durumlar analiz edilmeye çalışılmış ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini amaçlamış olup yöntem olarak da anket uygulamasını seçmişlerdir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin staj yaptıkları kurumlarda mesleki ve beceri eğitimini yetersiz buldukları, tüm bölümlerde çalışmalarına izin verilmediği ve çalıştıkları bölümlerde deneyim kazanmalarına ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Mehtap Karakoç (2017), tarafından yapılan araştırmada Muhasebe Bilgi Sistemleri bölümlerinde öğrenim gören 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği ve kendi kariyer planları üzerine düşüncelerini belirlemek amaçlanmış olup Ege Bölgesi'nde bulunan Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsayan bir anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin uygulamalı bilimler yüksekokulundaki staj imkânları ve sürelerinin yeterli olmasının eğitimlerini olumlu etkilediği, muhasebe derslerinde pratik yapma imkanlarının kısıtlı olmasının eğitimlerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma

Araştırmanın amacı

Bu çalışma, Muhasebe ve Vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesi ve sonrası düşüncelerinin belirlenip karşılaştırılması, varsa staj sürecinin iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın kapsamı, yöntemi, verilerin analizi

Araştırma; İskenderun Teknik Üniversitesi bünyesinde bulunan MYO'lardaki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırma verilerinin toplanması için birincil kaynaktan veri toplama tekniği olan anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan anket, öğrencilerin stajla ilgili beklentileri toplanarak derlenmiş ve araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan anketin ilk bölümünde, öğrencilerinin staj öncesi ve sonrası düşüncelerini tespit etmek amacıyla hazırlanan 23 soru yer almaktadır. Sorular *1) Kesinlikle Katılmıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum* şeklinde 5'li Likert ölçeğiyle hazırlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise öğrencilerin demografik ve kayıtlı oldukları programla ilgili düşüncelerini belirlemeye yönelik 13 soru hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan üniversitede iki meslek yüksekokulu bulunmaktadır. 2019 yılı bahar yarıyılında bu meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programlarının 2. sınıflarında kayıtlı bulunan 108 öğrenciye anket uygulanmıştır. Yapılan anketlerden 94'ü çalışmada değerlendirmeye tabi tutularak analiz edilmiştir. Toplanan veriler, SPSS 22 programından yararlanarak parametrik testlerden bağımlı T-testi ve varyans Analizi (ANOVA) uygulanmış ve bağımlı T-testi sonuçlarından yeterince anlamlı farklılık çıkmamıştır. Daha sonra bağımsız T-testi uygulanmış ve çalışmada bu testin sonuçlarına yer verilmiştir. Demografik verilerin analizi için frekans tablolarından faydalanılmış olup soruların güvenilirlikleri için ise güvenilirlik analizi yapılmıştır. Akademik çalışmalarda güvenilirlik katsayısı olarak sıklıkla Cronbach alfa katsayısı kullanılmakta ve genel olarak alfa değerinin 0.70 ve daha yüksek olması, yeterli olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010:171). Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Cronbach alfa katsayısı (α) 0.860 olarak hesaplanmıştır. Alpha değerinin oldukça yüksek çıktığı ve dolayısı ile anketin güvenilirliğinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Araştırmanın bulguları

Araştırma kapsamında staj öncesi ve sonrasında anketi yanıtlayan öğrencilere; cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise, ortalama aylık gelir, aile ile birlikte yaşanan yer, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği, programa isteyerek gelip gelmedikleri, muhasebe derslerini sevme durumları ve bu derse ilişkin genel başarı aralığı ile kaçınıcı sınıfta okudukları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Söz konusu sorulara yönelik cevaplar, Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Demografik değişkenler

	STAJ ÖNCESİ		STAJ SONRASI	
	N	%	N	%
Cinsiyet				
Erkek	26	27.7	60	72.3
Kadın	68	72.3	23	27.7
Yaş Aralığı				
18-19	16	17.0	6	7.2
20-21	47	50.0	36	43.4
22-23	14	14.9	29	34.9
24-25	7	7.4	8	9.6
26 +	10	10.6	4	4.8
Mezun Olduğunuz Lise				
Düz Lise	28	29.8	24	28.9
Ticaret Meslek Lisesi	35	37.2	31	37.3
Anadolu Lisesi	13	13.8	14	16.9
Diğer	18	19.1	14	16.9
Ailenin Ortalama Aylık Geliri				
2000 TL'den az	47	50.0	32	38.6
2001-3000 TL	33	35.1	23	27.7
3001-4000 TL	8	8.5	25	30.1
4001-5000 TL	3	3.2	2	2.4
5001 TL +	3	3.2	1	1.2
Ailenizle Birlikte Yaşadığınız Yer				
Köy-Kasaba	20	21.3	10	12.0
İlçe	59	62.8	50	60.2
İl	10	10.6	12	14.5
Büyükşehir	5	5.3	11	13.3
Baba Eğitim Düzeyi				
İlköğretim	44	46.8	23	27.7
Ortaokul	27	28.7	23	27.7
Lise	15	16.0	28	33.7
Üniversite	8	8.5	9	10.8
Anne Eğitim Düzeyi				
İlköğretim	57	60.6	36	43.4
Ortaokul	20	21.3	26	31.3
Lise	14	14.9	21	25.3
Üniversite	3	3.2	-	-
Babanızın mesleği				
Muhasebeci	3	3.2	2	2.4
Diğer	91	96.8	81	97.6
Annenizin mesleği				
Muhasebeci	1	1.1	-	-
Diğer	93	98.9	83	100.0
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programına İsteyerek mi geldiniz?				
Evet	68	72.3	66	79.5
Hayır	26	27.7	17	20.5
Muhasebe ile ilgili dersleri seviyor musunuz?				
Evet	73	77.7	73	88.0
Hayır	21	22.3	10	12.0
Muhasebe Derslerindeki Genel Başarı Aralığınız				
FF,FD,DD	1	1.1	3	3.6
DC, CC, CB	75	79.8	53	63.9
BB, BA, AA	18	19.1	27	32.5
Kaçınıcı Sınıftasınız				
1	2	2.1	-	-
2	77	81.9	66	79.5
Uzatmalı	15	16.0	17	20.5

Staj öncesi T-test sonuçları

Staja gitmeden önce, staj ile ilgili fikir ve beklentileri araştırılan öğrencilerin; cinsiyet, programa isteklilik ve muhasebe ile ilgili dersleri sevme durumları ile ifadeler arasında anlamlı bir ilişki çıkıp çıkmadığını test etmek için t-test yapılmış ve Tablo 2-3-4'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Staj öncesinde katılımcı öğrencilerin cinsiyeti ile “*Staj süresince rahatça soru sorabileceğim bir ortamın olması gerektiğini düşünüyorum*” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla, T-test yapılmış ve Tablo 2'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 2. Staj süresince rahatça soru sorma gerekliliğini düşünmenin cinsiyete göre farklılaşması

Cinsiyet	N	Ort.	S	sd	t	p
Erkek	26	4.27	.67	92	-2.47	0.02
Kadın	68	4.65	.67			

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “*Staj süresince rahatça soru sorabileceğim bir ortamın olması gerektiğini düşünüyorum*” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (92) = -2.47, p<.05]. Buna göre; kız öğrenciler (ort = 4.65), erkek öğrencilere kıyasla (ort = 4.27) staj öncesinde rahatça soru sorabilecekleri bir ortamın olmasına daha fazla önem vermektedir. Öğrencilerin “*muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmeme*” durumları ile staj ile ilgili beklentileri ölçen sorular arasında anlamlı farklılığı tespit etmek adına, T-test yapılmış ve Tablo 3'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Staj öncesi programa isteklilik T-testi sonuçları

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programına isteyerek mi geldiniz?	N	Ort.	S	sd	t	p
S1	Evet	68	3.97	92	2.15	0.03
	Hayır	26	3.50			
S5	Evet	68	4.08	92	2.05	0.04
	Hayır	26	3.65			

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S1: Staj ile okulda öğrenmiş olduğumuz bilgileri pekiştirme imkânı bulacağımı düşünüyorum” ve “S5: Staj ile kullanılan temel muhasebe programlarını uygulama imkânı bulacağımı düşünüyorum” sorularına verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [S1 için; t (92) = 2.15, p<.05 ve S5 için; t (92) = 2.05, p<.05]. Buna göre, programa isteyerek gelen öğrenciler (S1 için; ort = 3.97 ve S5 için ort = 4.08), gelmeyenlere kıyasla (S1 için; ort = 3.50 ve S5 için; ort = 3.65) staj öncesinde, staj ile okulda öğrendikleri bilgileri pekiştirebileceklerine ve kullanılan temel muhasebe programlarını uygulayabilme imkânı bulabileceklerine daha fazla inanmaktadır.

Öğrencilerin “muhasebe ile ilgili dersleri sevme durumları” ile stajla ilgili beklentileri ölçen sorular arasında anlamlı farklılığı tespit etmek adına, T-test yapılmış ve Tablo 4'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Tablo 4. Öğrencilerin muhasebe ile ilgili dersleri sevme durumları T-test sonuçları

Muhasebe ile ilgili dersleri seviyor musunuz?		N	Ort.	S	sd	t	p
S2	Evet	73	3.88	0.90	92	2.35	0.020
	Hayır	21	3.33	1.10			
S3	Evet	73	3.90	0.93	92	2.37	0.020
	Hayır	21	3.33	1.11			
S4	Evet	73	4.21	0.78	92	2.56	0.010
	Hayır	21	3.67	1.10			
S5	Evet	73	4.11	0.89	92	2.85	0.005
	Hayır	21	3.48	0.93			
S6	Evet	73	4.23	0.94	92	3.60	0.001
	Hayır	21	3.33	1.24			
S12	Evet	73	3.96	1.00	92	2.53	0.013
	Hayır	21	3.33	0.97			
S13	Evet	73	3.95	0.86	92	3.15	0.002
	Hayır	21	3.24	1.04			
S19	Evet	73	4.18	0.73	92	3.05	0.003
	Hayır	21	3.52	1.21			

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S2: Stajın muhasebe sürecini başından sonuna kadar gözleme imkânı sunacağını düşünüyorum”, “S3: Staj ile düzenli bir ofis ortamında çalışma fırsatı bulacağını düşünüyorum”, “S4: Staj ile okulda sürekli adını duyduğumuz ticari belgeleri tanıma fırsatı bulacağını düşünüyorum”, “S5: Staj ile kullanılan temel muhasebe programlarını uygulama imkânı bulacağını düşünüyorum”, “S6: Stajın, iş hayatına atılırken bir referans niteliğinde olacağını düşünüyorum”, “S12: Stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttığını düşünüyorum”, “S13: Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkân sağlayacağını düşünüyorum”, “S19: Stajın birçok meslek mensubu ile iletişim kurmama yardımcı olacağını düşünüyorum” sorularına verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ile ilgili dersleri sevip sevmemeleri ile anlamlı bir farklılık göstermektedir [S2 için; $t(92) = 2.35$ – S3 için; $t(92) = 2.37$ – S4 için; $t(92) = 2.56$ – S5 için; $t(92) = 2.85$ – S6 için; $t(92) = 3.60$ – S12 için; $t(92) = 2.53$ – S13 için $t(92) = 3.15$ – S19 için $t(92) = 3.05$, $p < .05$]. Buna göre, muhasebe ile ilgili dersleri seven öğrenciler (S2 için ort = 3.88 – S3 için ort = 3.90 – S4 için ort = 4.21 – S5 için ort = 4.11 – S6 için ort = 4.23 – S12 için ort = 3.96 – S13 için ort = 3.95 – S19 için ort = 4.18), sevmeyen öğrencilere kıyasla (S2 için ort = 3.33 – S3 için ort = 3.33 – S4 için ort = 3.67 – S5 için ort = 3.48 – S6 için ort = 3.33 – S12 için ort = 3.33 – S13 için ort = 3.24 – S19 için ort = 3.52), staj sayesinde muhasebe sürecini başından sonuna kadar gözleme imkânına, düzenli bir ofis ortamında çalışma, sürekli adını duydukları ticari belgeleri tanıma ve temel muhasebe programlarını uygulama fırsatı oluşturacağına daha fazla inanmaktadır. Ayrıca stajın kendileri için iş hayatına atılırken bir referans niteliğinde olacağına, muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttığına, okulda aldıkları derslerin, mesleki hayatta yapacakları işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmelerine ve birçok meslek mensubu ile iletişim kurmalarına yardımcı olacağına daha fazla inanmaktadır.

Staj öncesi one-way anova sonuçları

Staja gitmeden önce, staj ile ilgili fikir ve beklentileri araştırılan öğrencilerin; yaş, gelir, baba eğitim, anne eğitim durumları ile ifadeler arasında anlamlı bir ilişki çıkıp çıkmadığını test etmek için One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 5-6-7-8’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Staj öncesinde katılımcı öğrencilerin yaşları ile “Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkân sağlayacağını düşünüyorum” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 5’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Tablo 5. Staj öncesi yaşa göre farklılaşma durumu anova sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
Gruplar arası	12.078	4	3.020	3.750	0.007	4 – 5
Gruplar içi	71.667	89	0.805			
Toplam	83.745	93				

1: 18-19 yaş, 2: 20-21 yaş, 3: 22-23 yaş, 4: 24-25 yaş 5: 26 yaş ve üzeri

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkan sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(4, 89) = 3.750, p < .05$]. Öğrencilerin yaşlarına göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, yaşı 26’dan yüksek olan öğrenciler (ort = 4.30) ile 24-25 yaş aralığında olan öğrenciler (ort = 2.86) arasında farklılık vardır. Buna göre yaşı 26’dan fazla olan öğrenciler, stajın okulda almış oldukları derslerin mesleki hayatlarında yapacakları işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmelerine imkan sağlayacağına daha fazla inanmaktadır.

Anket soruları arasında yer alan gelir gruplandırmaları, öğrencilerimizin yazdıkları gelir miktarları dikkate alınarak 5 farklı aralık ile düzenlenmiştir. Anket sonuçları değerlendirilirken 3 kategoriye ayrılmış: 3000 tl’e kadar olanları düşük, 3000 ve 5000 arasında orta ve 5000+ ise yüksek gelir düzeyi olarak belirlenmiştir.

Staj öncesinde katılımcı öğrencilerin gelir durumlarına göre “S2: Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkan sağlayacağını düşünüyorum” ve “S12: Stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıtaçağımı düşünüyorum” soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 6’daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 6. Staj öncesi gelire göre farklılaşma durumu anova sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
S2	Gruplararası	8.018	2	4.009	4.716	0.011	2 - 3
	Gruplar içi	77.355	91	0.850			
	Toplam	85.372	93				
S12	Gruplararası	10.316	2	5.158	5.357	0.006	2 - 3
	Gruplar içi	87.610	91	0.963			
	Toplam	97.926	93				

1: Düşük gelir düzeyi (Max 3000 tl) 2: Orta gelir düzeyi (Max 5000 tl) 3: Yüksek gelir düzeyi (5000+)

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S2: Stajın muhasebe sürecini başından sonuna kadar gözleme imkânı sunacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(2, 91) = 4.716, p < .05$]. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; orta düzey gelire sahip olan öğrenciler (ort = 3.46) ile yüksek düzey gelire sahip öğrenciler (ort = 4.50) arasında farklılık bulunmaktadır. Buna göre yüksek düzey gelire sahip öğrenciler, orta düzey gelire sahip öğrencilere kıyasla stajın muhasebe sürecini başından sonuna kadar gözleme imkânı sunacağına daha fazla inanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S12: Stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıtaçağımı düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(2, 91) = 5.357, p < .05$]. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; orta düzey gelire sahip olan öğrenciler (ort = 3.46) ile yüksek düzey gelire sahip öğrenciler (ort = 4.50) arasında farklılık bulunmaktadır. Buna göre yüksek düzey gelire sahip öğrenciler, orta düzey gelire sahip öğrencilere kıyasla stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıtacağına daha fazla inanmaktadır.

Staj öncesinde katılımcı öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre “S13: Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkân sağlayacağını düşünüyorum”, “S20: Stajın, mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmeme imkânı sağlayacağını düşünüyorum”, “S23: Stajın 2. sınıfın sonunda olmasının uygun olduğunu düşünüyorum” soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 7’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 7. Staj öncesi baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu anova sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
S13	Gruplar arası	11.426	3	3.809	4.740	0.004	1-3, 3-4
	Gruplar içi	72.319	90	0.804			
	Toplam	83.745	93				
S20	Gruplar arası	5.947	3	1.982	2.868	0.041	2-3
	Gruplar içi	62.192	90	0.691			
	Toplam	68.138	93				
S23	Gruplar arası	20.164	3	6.721	3.854	0.012	3-4
	Gruplar içi	156.953	90	1.744			
	Toplam	177.117	93				

1: İlkokul 2: Ortaokul 3: Lise 4: Üniversite

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S13: Stajın, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkân sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3, 90) = 4.740, p < .05$]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; baba eğitimi ilkökullü olan öğrenciler (ort = 3.59) ile lise olan öğrenciler (ort = 4.53) arasında, babalarının eğitimi lise olan öğrenciler (ort = 4.53) ile üniversite olan öğrenciler (ort = 3.38) arasında farklılık tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S20: Stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmeme imkânı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3, 90) = 2.868, p < .05$]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; baba eğitimi ortaokullü olan öğrenciler (ort = 3.63) ile lise olan öğrenciler (ort = 4.40) arasında farklılık tespit edilmiştir. Buna göre baba eğitimi lise olan öğrenciler, ortaokullü olan öğrencilere kıyasla stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmelerine imkânı sağlayacağına daha fazla inanmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S23: Stajın 2. sınıfın sonunda olmasının uygun olduğunu düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3,90)=3.854, p < .05$]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; baba eğitimi lise olan öğrenciler (ort = 3.80) ile üniversite olan öğrenciler (ort = 2.50) arasında farklılık tespit edilmiştir. Buna göre baba eğitimi lise olan öğrenciler, üniversite olan öğrencilere kıyasla stajın 2.sınıfın sonunda olmasının uygun olduğuna daha fazla inanmaktadır.

Staj öncesinde katılımcı öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre “S19: Stajın birçok meslek mensubu ile iletişim kurmama yardımcı olacağını düşünüyorum” ve “S20: Stajın, mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmeme imkânı sağlayacağını düşünüyorum” soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 8’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

Tablo 8. Staj öncesi anne eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu anova sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
S19	Gruplararası	9.267	3	3.089	4.236	0.008	1-4, 2-4, 3-4
	Gruplar içi	65.637	90	0.729			
	Toplam	74.904	93				
S20	Gruplararası	9.080	3	3.027	4.612	0.005	1-4, 2-4, 3-4
	Gruplar içi	59.058	90	0.656			
	Toplam	68.138	93				
1: İlkokul 2: Ortaokul 3: Lise 4: Üniversite							

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S19:Stajın birçok meslek mensubu ile iletişim kurmama yardımcı olacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(3, 90) = 4.236, p<.05]. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan *Scheffe* testinin sonuçlarına göre; anne eğitimi ilkököl (ort = 4.05), ortaokul (ort = 4.20) ve lise (ort = 4.07) olan öğrenciler ile üniversite olan öğrenciler (ort = 2.33) arasında farklılık tespit edilmiştir. Buna göre anne eğitimi üniversite olan öğrenciler, diğerlerine kıyasla stajın birçok meslek mensubu ile iletişim kurmalarına yardımcı olacağına daha az inanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj öncesinde “S20: Stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmeme imkânı sağlayacağını düşünüyorum” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(3, 90) = 4.612, p<.05]. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan *Scheffe* testinin sonuçlarına göre; anne eğitimi ilkököl (ort = 3.86), ortaokul (ort = 4.10) ve lise (ort = 4.14) olan öğrenciler ile üniversite olan öğrenciler (ort = 2.33) arasında farklılık tespit edilmiştir. Buna göre anne eğitimi üniversite olan öğrenciler, diğerlerine kıyasla stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmelerine imkân sağlayacağına daha az inanmaktadır.

Staj sonrası t-testi sonuçları

Staja gittikten sonra, staj ile ilgili fikirleri araştırılan öğrencilerin, baba mesleği ve programa isteklilik ile ifadeler arasında anlamlı bir ilişki çıkıp çıkmadığını test etmek için t-test yapılmış ve Tablo 9-10'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Staj sonrasında katılımcı öğrencilerin baba mesleği ile “S4: Staj ile okulda sürekli adımı duyduğumuz ticari belgeleri tanıma fırsatı buldum”, “S8: Staj süresinin 30 iş günü olması yeterliydi”, “S17: Staj sonunda muhasebecilik mesleğini ömür boyu yapıp yapmayacağıma karar verdim” ve “S18: Staj yaptığım yerde mezun olduktan sonra çalışma kararı aldım” soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla T-test yapılmış ve Tablo 9'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 9. Staj sonrası baba mesleğine göre farklılaşma durumu T-testi sonuçları

	Baba Mesleği	N	Ort.	S	sd	t	p
S4	Muhasebeci	2	5.00	0.000	81	2.003	0.049
	Diğer	81	4.06	0.685			
S8	Muhasebeci	2	5.00	0.000	81	2.083	0.040
	Diğer	81	3.11	0.111			
S17	Muhasebeci	2	5.00	0.000	81	2.006	0.048
	Diğer	81	3.75	0.873			
S18	Muhasebeci	2	5.00	0.000	81	2.224	0.029
	Diğer	81	3.37	1.030			

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S4: Staj ile okulda sürekli adımı duyduğumuz ticari belgeleri tanıma fırsatı buldum”

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.003, p<.05]. Buna göre; babaları muhasebeci olan öğrenciler (ort = 5.00), babaları başka meslek mensubu olan öğrencilere (ort= 4.06) kıyasla staj ile okulda sürekli adını duydukları ticari belgeleri tanıma fırsatını daha fazla bulduklarını ifade etmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S8: Staj süresinin 30 iş günü olması yeterliydi” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.083, p<.05]. Buna göre; babaları muhasebeci olan öğrenciler (ort = 5.00), babaları başka meslek mensubu olan öğrencilere (ort = 3.11) kıyasla staj süresinin 30 iş günü olması yeterli olduğuna daha fazla katılmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S17: Staj sonunda muhasebecilik mesleğini ömür boyu yapıp yapmayacağıma karar verdim” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.006, p<.05]. Buna göre; babaları muhasebeci olan öğrenciler (ort = 5.00), babaları başka meslek mensubu olan öğrencilere (ort = 3.75) kıyasla staj sonunda muhasebecilik mesleğini ömür boyu yapıp yapmayacağına karar verdiği ifadesine daha çok katılmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S18: Staj yaptığım yerde mezun olduktan sonra çalışma kararı aldım” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.224, p<.05]. Buna göre; babaları muhasebeci olan öğrenciler (ort = 5.00), babaları başka meslek mensubu olan öğrencilere (ort = 3.37) kıyasla staj yaptıkları yerde mezun olduktan sonra çalışma kararı aldıkları ifadesine daha fazla katılmaktadır.

Öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmeme durumları ile staj sonrasındaki düşüncelerini ölçen sorular arasında anlamlı farklılığı tespit etmek adına T-test yapılmış ve Tablo 10'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 10. Staj sonrası programa isteklilik T-testi sonuçları

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programına isteyerek mi geldiniz?							
		N	Ort.	S	sd	t	p
S1	Evet	66	4.06	0.629	81	2.071	0.041
	Hayır	17	3.65	1.057			
S3	Evet	66	4.24	0.703	81	2.076	0.041
	Hayır	17	3.82	0.883			
S8	Evet	66	2.91	1.261	81	-3.694	0.000
	Hayır	17	4.12	0.928			
S11	Evet	66	4.41	0.554	81	-2.027	0.046
	Hayır	17	4.71	0.469			
S13	Evet	66	4.01	0.774	81	2.740	0.008
	Hayır	17	3.41	0.939			
S19	Evet	66	4.03	0.723	81	2.252	0.027
	Hayır	17	3.53	1.125			
S20	Evet	66	4.11	0.558	81	3.305	0.001
	Hayır	17	3.47	1.125			

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S1: Staj ile okulda öğrenmiş olduğumuz bilgileri pekiştirme imkânı buldum” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.071, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelen öğrenciler (ort = 4.06), gelmeyenlere kıyasla (ort = 3.65) staj sonrasında, staj ile okulda öğrenmiş olduğumuz bilgileri daha fazla pekiştirme imkânı bulduklarını ifade etmiştir. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S3: Staj ile düzenli bir ofis ortamında çalışma fırsatı buldum” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.076, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelen öğrenciler (ort = 4.24), gelmeyenlere kıyasla (ort = 3.82) staj sonrasında, staj ile düzenli bir ofis ortamında çalışma fırsatı

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

buldukları ifadesine daha fazla katılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S8: Staj süresinin 30 iş günü olması yeterliydi” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = -3.694, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelmeyen öğrenciler (ort = 4.12), gelenlere kıyasla (ort = 2.91) staj sonrasında, staj süresinin 30 iş günü olmasının yeterli olduğuna daha fazla katılmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S11: Staj yapan öğrencilere bir ücret verilmesi gerekirdi” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = -2.027, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelmeyen öğrenciler (ort = 4.71), gelenlere kıyasla (ort = 2.41) staj sonrasında, staj yapan öğrencilere bir ücret verilmesi gerektiğine daha fazla inanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S13: Staj, okulda almış olduğumuz derslerin, mesleki hayatta yapacağımız işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmeme imkân sağladı” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.740, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelen öğrenciler (ort = 4.01), gelmeyenlere kıyasla (ort = 3.41) staj sonrasında, stajın okulda almış oldukları derslerin, mesleki hayatta yapacakları işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmelerine daha fazla imkân sağladığını ifade etmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S19: Staj birçok meslek mensubu ile iletişim kurmama yardımcı oldu” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 2.252, p<.05]. Buna göre, programa isteyerek gelen öğrenciler (ort = 4.03), gelmeyenlere kıyasla (ort = 3.53) staj sonrasında, stajın birçok meslek mensubu ile iletişim kurmalarına daha fazla yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S20: Staj, mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmeye yardımcı oldu” sorusuna verdikleri cevap, öğrencilerin muhasebe ve vergi uygulamaları programına isteyerek gelip gelmemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (81) = 3.305, p<.05]. Buna göre; programa isteyerek gelen öğrenciler (ort = 4.11), gelmeyenlere kıyasla (ort = 3.47) staj sonrasında, stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmelerine daha fazla yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

Staj sonrası one-way anova sonuçları

Staja gittikten sonra, staj ile ilgili düşünceleri araştırılan öğrencilerin; yaş, mezun olunan lise, anne ve baba eğitimi, muhasebe dersi başarı aralığı ile ifadeler arasında anlamlı bir ilişki çıkıp çıkmadığını test etmek için One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 11-12-13-14-15’deki sonuçlara ulaşılmıştır. Staj sonrasında katılımcı öğrencilerin yaşları ile “Staj yapacağımız yeri belirlerken, staj yerimizin ikamet ettiğimiz yere yakın olması staj yeri kararımızı etkiledi” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 11’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 11. Staj sonrası yaşa göre soruların farklılaşma durumu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8.977	4	2.244	3.888	0.006	1-5, 2-5, 4-5
Gruplar içi	45.023	78	0.577			
Toplam	54.000	82				

1: 18-19 yaş, 2: 20-21 yaş, 3: 22-23 yaş, 4: 24-25 yaş 5: 26 yaş ve üzeri

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “Staj yapacağımız yeri belirlerken, staj yerimizin ikamet ettiğimiz yere yakın olması staj yeri kararımızı etkiledi” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(4, 78) = 3.888, p<.05]. Öğrencilerin yaşlarına göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; yaşı 26’dan yüksek olan öğrenciler

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

(ort = 2.75) ile yaşı 18-19 (ort = 4.17), 20-21 (4.08) ve 24-25 (4.50) aralığında olan öğrenciler arasında farklılık vardır. Buna göre; yaşı 26'dan fazla olan öğrenciler, diğerlerine kıyasla, staj yapacakları yeri belirlerken staj yerlerinin ikamet ettikleri yere yakın olmasının staj yeri kararını etkilediğini daha fazla düşünmektedir. Staj sonrasında öğrencilerin mezun oldukları lise ile “*Stajın 2. sınıfın sonunda olması uygun oldu*” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 12’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 12. Staj sonrası mezun olunan liseye göre soruların farklılaşma durumu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
Gruplar arası	17.261	3	5.754	3.794	0.013	1-4
Gruplar içi	119.799	79	1.516			
Toplam	137.060	82				

1: Düz Lise 2: Ticaret Meslek Lisesi 3: Anadolu Lisesi 4: Diğer

Tablo 12’deki analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “*Stajın 2.sınıfın sonunda olması uygun oldu*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin mezun oldukları liseye göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3, 79) = 3.794$, $p < .05$]. Öğrencilerin mezun oldukları liseye göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; düz liseden mezun olan öğrenciler (ort = 4.21) ile diğer liselerden mezun olan öğrenciler (ort = 3.00) arasında farklılık vardır. Buna göre; düz liseden mezun olan öğrenciler, stajın 2.sınıfın sonunda olmasının daha fazla uygun olduğuna düşünmektedir.

Staj sonrasında öğrencilerin baba eğitim düzeyi ile “*S8: Staj süresinin 30 iş günü olması yeterliydi*”, “*S15: Staj yeri sorumlusu ihtiyacım olan tüm bilgilere sahipti*” ve “*S21: Staj yapacağımız yerin okul tarafından belirlenmesi uygun oldu*” soruları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 13’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 13. Staj sonrası baba eğitim düzeyine göre soruların farklılaşma durumu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark	
S8	Gruplar arası	15.752	3	5.251	3.42	0.021	3-4
	Gruplar içi	121.212	79	1.534			
	Toplam	136.964	82				
S15	Gruplar arası	13.640	3	4.547	4.53	0.006	1-3
	Gruplar içi	79.251	79	1.003			
	Toplam	92.892	82				
S21	Gruplar arası	21.587	3	7.196	8.79	0.000	1-3, 2-3
	Gruplar içi	64.630	79	0.818			
	Toplam	86.217	82				

1: İlköğretim 2: Ortaokul 3: Lise 4: Üniversite

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “*S8: Staj süresinin 30 iş günü olması yeterliydi*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3, 79) = 3.422$, $p < .05$]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; babalarının eğitim düzeyi lise olan öğrenciler (ort = 2.71) ile üniversite olan öğrenciler (ort = 4.11) arasında farklılık vardır. Buna göre; babalarının eğitim düzeyi üniversite olan öğrenciler, staj süresinin 30 iş günü olmasının yeterli olduğuna daha fazla inanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “*S15: Staj yeri sorumlusu ihtiyacım olan tüm bilgilere sahipti*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$F(3, 79) = 4.532$, $p < .05$]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, babalarının eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrenciler

Muhasebe ve Vergi Alanında Öğrenim Gören Önlisans Öğrencilerinin Staj Öncesi ve Sonrası Düşüncelerinin Karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi Örneği

(ort = 4.52) ile lise olan öğrenciler (ort = 3.50) arasında farklılık vardır. Buna göre babalarının eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrenciler, staj yeri sorumlusunun ihtiyaçları olan tüm bilgilere sahip olduğuna daha fazla inanmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “S21: *Staj yapacağımız yerin okul tarafından belirlenmesi uygun oldu*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(3,79)=8.795,p<.05]. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan *Scheffe* testinin sonuçlarına göre, babalarının eğitim düzeyi lise olan öğrenciler (ort = 3.92) ile ilkokul (ort = 2.86) ve ortaokul (ort = 2.86) olan öğrenciler arasında farklılık vardır. Buna göre babalarının eğitim düzeyi lise olan öğrenciler, staj yapacakları yerin okul tarafından belirlenmesinin uygun olduğuna daha fazla inanmaktadır.

Staj sonrasında öğrencilerin anne eğitim düzeyi ile “Stajın kurumsal bir işletmenin muhasebe departmanında yapılması gerekirdi” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 14’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 14. Staj sonrası öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre soruların farklılaşma durumu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5.162	2	2.581	3.485	0.035	1-3
Gruplar içi	59.247	80	0.741			
Toplam	64.410	82				

1: İlköğretim 2: Ortaokul 3: Lise 4: Üniversite

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “*Stajın kurumsal bir işletmenin muhasebe departmanında yapılması gerekirdi*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(2, 82) = 3.485, p<.05]. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan *Scheffe* testinin sonuçlarına göre, annelerinin eğitim düzeyi ilkokul olan öğrenciler (ort = 3.66) ile lise olan öğrenciler (ort = 4.28) arasında farklılık vardır. Buna göre annelerinin eğitim düzeyi lise olan öğrenciler, stajın kurumsal bir işletmenin muhasebe departmanında yapılması gerektiğine daha fazla inanmaktadır.

Staj sonrasında öğrencilerin muhasebe dersi başarı aralığı ile “*Staj muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttı*” sorusu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla One-way ANOVA yapılmış ve Tablo 15’deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 15. Staj sonrası başarı aralığına göre soruların farklılaşma durumu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p.	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5.941	2	2.970	3.540	0.034	1-3
Gruplar içi	67.119	80	0.839			
Toplam	73.060	82				

1: FF – FD – DD 2: DC – CC – CB 3: BB – BA – AA

Analiz sonuçlarına göre, muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören önlisans öğrencilerinin staj sonrasında “*Staj muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttı*” sorusuna yönelik düşünceleri, öğrencilerin muhasebe derslerindeki genel başarı aralığına göre anlamlı bir fark göstermektedir [F(2, 82) = 3.540, p<.05]. Öğrencilerin muhasebe derslerindeki genel başarı aralığına göre farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan *Scheffe* testinin sonuçlarına göre, başarı aralığı FF–FD–DD olan öğrenciler (ort = 2.67) ile BB–BA–AA (ort = 4.00) olan öğrenciler arasında farklılık vardır. Buna göre muhasebe derslerindeki başarı aralığı BB – BA – AA olan öğrenciler; diğerine kıyasla, stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttığına daha fazla inanmaktadır.

Sonuç

Meslek Yüksekokulları, mesleki eğitim veren ve uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Hemen hemen her sektörün ihtiyaç duyduğu ara elemanlar, meslek yüksekokullarından mezun olarak iş hayatına atılabilmektedir. Ara eleman olmaları hasebiyle bu öğrencilerin üniversitede almış oldukları teorik bilgileri uygulayabilecekleri ortamı oluşturan staj, hem sektörü tanıma hem de meslek elamanları ile yakın ilişki içerisinde bulunarak mezun olmadan çalışacağı işi görebilme imkânı sağlamaktadır. Yapılan bu çalışma ile öğrencilerin staj öncesi beklentileri ve bu beklentilerini etkileyebilecek faktörler ile aynı öğrencilerin staj sonrasında beklentilerinin karşılanma durumu araştırılmıştır.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin staj öncesinde bazı beklentilerinin olduğu gözlemlenmiştir. Bu beklentilerin; muhasebe ile ilgili dersleri seven öğrencilerin staj sayesinde muhasebe sürecini başından sonuna kadar gözleme imkânına daha fazla sahip olabileceklerini, staj sayesinde düzenli bir ofis ortamında çalışarak sürekli adlarını duydukları ticari belge ve defterleri yakından görüp tanıma fırsatına daha fazla sahip olabileceklerini, stajın kendileri için iş hayatına atılırken bir referans niteliğinde olacağını ve stajla birlikte birçok meslek mensubu ile iletişim kurmalarına yardımcı olacağına daha fazla inandıkları şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra; araştırma kapsamında staj öncesinde yaş, gelir düzeyi, anne baba eğitim düzeyi gibi değişkenler bakımından farklılıkları araştırmaya yönelik One-Way ANOVA testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına göre; yaşı 26'dan büyük olan öğrencilerin, stajın okulda almış oldukları derslerin mesleki hayatlarında yapacakları işin % kaçlık kısmını oluşturduğunu görmelerine imkân sağlayacağına daha fazla inandıkları şeklinde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar öğrencilerin stajdan olması gereken beklentilerinin cinsiyet, yaş, muhasebe derslerine olan ilgi, programa isteyerek kaydolma, anne babanın eğitim ve meslek durumu gibi faktörlerin stajdan beklentilerini etkilediğini ve muhasebe ile ilgili dersleri seven ve programa isteyerek kaydolmuş öğrencilerin beklentilerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

Staj dönemi bittikten sonra öğrencilerin yapmış oldukları staj hakkındaki değerlendirmeleri ise şu şekilde oluşmuştur. Bu değerlendirmeler; babaları muhasebeci olan öğrencilerin staj ile okulda sürekli adını duydukları ticari belgeleri tanıma fırsatını daha fazla buldukları, programa isteyerek gelmeyen öğrenciler staj süresinin 30 iş günü olmasının yeterli olduğuna daha fazla katıldıkları, programa isteyerek gelen öğrencilerin stajın mesleğin geleceği hakkında meslek mensuplarının düşüncelerini öğrenmelerine daha fazla yardımcı oldukları şeklinde olmuştur. Staj sonrasında da yaş, mezun olunan lise, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve muhasebe derslerindeki başarı aralıkları gibi değişkenler bakımından farklılıkları araştırmaya yönelik anova testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına göre; stajın kurumsal bir işletmenin muhasebe departmanında yapılması gerektiğine daha fazla inanıldığı, muhasebe derslerindeki başarı aralığı BB-BA-AA olan öğrencilerin, diğerlerine kıyasla, stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttığına daha fazla inanıldığı görülmüştür. Bu sonuçlar; öğrencilerin staj sonundaki değerlendirmelerinin babaları muhasebeci olan, programa isteyerek kaydolmayan öğrencilerin, muhasebe derslerinde başarılı öğrencilerin staj sonundaki değerlendirmelerinin farklı olduğunu, muhasebe derslerinde başarılı olanların stajın muhasebecilik mesleğini tam olarak tanıttığına inandığını göstermektedir. Yapılan bu çalışmada, öğrencilerin yapmış oldukları stajdan duydukları memnuniyet oranları yeterli düzeyde olsa da memnuniyet oranlarını artıracak yeni düzenlemelerle memnuniyet düzeyleri artırılabilir. Bu araştırma kapsamında kullanılan ankette yer alan soruların tamamı, öğrencilerin stajla ilgili beklentileri doğrultusunda hazırlanmıştır. Böylece öğrenciler tarafından stajın tüm yönleriyle ifade edilmiş olduğu ve konunun öneminin tam olarak ortaya çıkarıldığı düşünülmektedir. Bu konu ile ilgili araştırmaların öğrencilere uygulandığı gibi staj yeri sorumlularına veya meslek mensuplarına da uygulanması, staj ve stajyerlere ilişkin sorunların tespiti ve var olan sorunların çözümü konusunda fikir vereceği düşünülerek staj dönemlerinin de tüm taraflar için daha verimli olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Büte, Mustafa (2010). Meslek Yüksekokulu Yöneticilerinin Kişisel ve Örgütsel Vizyonları. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C/S:24(4) :175-193.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, C/S16(2):153-169.
- Demir, B. (2015). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. C/S: 41(3):76-80.
- Demir, B. (2012). Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimine Yansımaları. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. C/S1(4):109-120.
- Karacan, S. ve Karacan, E.(2004). Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri-MYO İşbirliğinin Gereği. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C/S:8(2):168-184.
- Karakoç, M., (2017). Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Görüşleri: Ege Bölgesi Örneği. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi. C/S:19 (1): 292-318
- Otlu, F. Durmuş, A.F., ve Solak, B., (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi ve Bölümünün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması. Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:55: 35-48
- Tugay, O. ve V. Ömürbek, (2014). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. C/S:7(3), 53-74
- Tektaş, N., Yayla, A., Sarıkaş, A., Polat, Z. Tektaş, M., Ceviz, N. Ö., (2016). Ön Lisans Öğrencilerinin Staj Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Marmara Üniversitesi Örneği. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, C/5, (Özel Sayı), 310--318.
- Önlisans ve Lisans Eğitim Öğretim Yönetmeliği,
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=14287&MevzuatTur=8&MevzuatTertip=5>
e.t.14/05/2020